

D E C I Z I E

07 octombrie 2015

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte, judecătorul: Valeriu Doagă

Judecătorii: Ala Cobăneanu, Oleg Sternioală

Liliana Catan și Sveatoslav Moldovan

examinând recursul declarat de către Busuioc Vera, Sîrghi Ana, Busuioc Sofia, Chirița Evghenia, Caraman Liuba, Buzu Agrapina, Iurcu Parascovia, Petrachi Ioana, Ursu Vilița, Busuioc Gheorghe Constantin, Ursu Vera, Roibu Maria, Popa Elizaveta și Busuioc Gheorghe Agapie, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Busuioc Vera, Sîrghi Ana, Busuioc Sofia, Chirița Evghenia, Caraman Liuba, Buzu Agrapina, Iurcu Parascovia, Petrachi Ioana, Ursu Vilița, Busuioc Gheorghe Constantin, Ursu Vera, Roibu Maria, Popa Elizaveta și Busuioc Gheorghe Agapie împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei cu privire la contestarea actului administrativ, obligarea reexaminării dosarelor de pensionare, recalculării pensiei și achitarea diferenței, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 10 iunie 2015, prin care a fost respins apelul declarat de Busuioc Vera, Sîrghi Ana, Busuioc Sofia, Chirița Evghenia, Caraman Liuba, Buzu Agrapina, Iurcu Parascovia, Petrachi Ioana, Ursu Vilița, Busuioc Gheorghe Constantin, Ursu Vera, Roibu Maria, Popa Elizaveta și Busuioc Gheorghe Agapie și menținută hotărîrea Judecătoriei Centru mun.Chișinău din 20 decembrie 2014

c o n s t a t ă :

La 13 martie 2014 Busuioc Vera, Sîrghi Ana, Busuioc Sofia, Chirița Evghenia, Caraman Liuba, Buzu Agrapina, Iurcu Parascovia, Petrachi Ioana, Ursu Vilița, Busuioc Gheorghe Constantin, Ursu Vera, Roibu Maria, Popa Elizaveta și Busuioc Gheorghe Agapie au depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei cu privire la contestarea actului administrativ, obligarea reexaminării dosarelor de pensionare, recalculării pensiei și achitarea diferenței.

În motivarea acțiunii reclamanții au indicat că sunt pensionari și au beneficiat de pensie pentru limită de vîrstă pînă în luna septembrie 2013.

La 14 noiembrie 2013 Casa Teritorială de Asigurări Sociale Orhei le-a comunicat verbal că în urma verificărilor repetate s-a hotărît ca pensia pentru limită de vîrstă să le fie recalculată fără a se lua în calcul salariul și stagiul de cotizare pentru anii 1989 – 1992, perioada în care au activat la cooperativa „Zarea”.

La 27 noiembrie 2013 s-au adresat Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei cu cerere solicitînd să li se comunice dacă le-a

fost recalculate pensiile cu excluderea salariului și stagiului de cotizare pentru anii 1989 – 1992, perioada de activitate la cooperativa „Zarea”.

Prin răspunsul nr.2015/13 din 30 decembrie 2013 li s-a comunicat că în urma controlului repetat efectuat de reprezentanții Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei s-a constatat că cărțile de salariu de la cooperativa „Zarea” în baza cărora au fost eliberate certificatele de salariu pentru stabilirea pensiei au fost completate cu încălcări, pentru anul 1992 fondul de retribuire a muncii conform cărții de salariu este cu mult mai mare decât fondul de salariu din care au fost achitate contribuții de asigurări sociale, reflectate în darea de seamă 4 BASS.

În baza actului de control s-a luat decizia de a exclude pentru toți angajații perioada de activitate la cooperativa „Zarea” din calculul pensiei.

La 15 ianuarie 2014 s-au adresat Casei Naționale de Asigurări Sociale cu cerere prealabilă solicitând anularea deciziei de reexaminare a cuantumului pensiei, reexaminarea dosarelor de pensionare cu includerea venitului obținut în perioada de activitate 1989 – 1992 la cooperativa „Zarea”, iar pentru Busuioc Vera perioada de activitate 1975 – 2001 și Petrachi Ioana perioada de activitate 1968 – 1996 la societatea pe acțiuni „Vinul Codrilor”.

Casa Națională de Asigurare Socială prin răspunsul din 18 februarie 2014 a respins cererea prealabilă.

Consideră deciziile Casei Naționale de Asigurări Sociale ilegale, deoarece anterior actele depuse pentru stabilirea pensiilor au fost verificate.

În perioada anilor 2007 – 2008 Casa Națională de Asigurări Sociale și Casa Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei au verificat cărțile de salariu, ordinele de angajare și nu au stabilit nereguli, achitându-le pensia în modul stabilit.

Toate actele prezentate pentru stabilirea pensiilor pentru limită de vârstă, inclusiv actele privind veniturile obținute în perioada 1989 – 1992 la cooperativa „Zarea” corespund legislației în vigoare.

Casa Națională de Asigurare Socială la calcularea pensiei pentru limită de vârstă pentru Busuioc Vera nu a luat în considerație mărimea salariului primit în perioada 1975 – 2001 și pentru Petrachi Ioana perioada 1968 – 1996 la întreprinderea Sovhoz Fabrica Peresecina, care ulterior a fost redenumită în societatea pe acțiuni „Vinul Codrilor”

Cer Busuioc Vera, Sîrghi Ana, Busuioc Sofia, Chirița Evghenia, Caraman Liuba, Buzu Agrapina, Iurcu Parascovia, Petrachi Ioana, Ursu Vilița, Busuioc Gheorghe Constantin, Ursu Vera, Roibu Maria, Popa Elizaveta și Busuioc Gheorghe Agapie recunoașterea refuzului Casei Naționale de Asigurare Socială ilegal, anularea deciziilor de reexaminare a cuantumului pensiilor pentru limită de vârstă, obligarea reexaminării dosarelor de pensionare, recalcularea pensiilor cu includerea perioadei de activitate 1989 – 1992 la cooperativa „Zarea”, pentru Busuioc Vera perioada 1975 – 2001 și Petrachi Ioana perioada 1968 – 1996 la fosta întreprindere Sovhoz Fabrică Peresecina și achitarea diferenței.

Prin hotărîrea Judecătoriei Centru mun.Chișinău din 20 decembrie 2014 acțiunea a fost respinsă.

La 15 ianuarie 2015 Busuioc Vera, Sîrghi Ana, Busuioc Sofia, Chirița Evghenia, Caraman Liuba, Buzu Agrapina, Iurcu Parascovia, Petrachi Ioana, Ursu Vilița, Busuioc

Gheorghe Constantin, Ursu Vera, Roibu Maria, Popa Elizaveta și Busuioc Gheorghe Agapie au depus apel nemotivat împotriva hotărîrii Judecătorei Centru mun.Chișinău din 20 decembrie 2014.

Prin mandatul nr.0407083 din 08 aprilie 2014 avocatul Zama Vitalie a fost împuternicit de Busuioc Vera și Busuioc Gheorghe să le reprezinte interesele în instanțele de judecată de a semna și depune cerere de chemare în judecată, a ataca hotărîrea judecătorească etc. (f.d.33).

Ulterior, avocatul Zama Vitalie a depus în interesele lui Busuioc Gheorghe și Busuioc Vera apel motivat împotriva hotărîrii Judecătorei Centru mun.Chișinău din 20 decembrie 2014.

Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 10 iunie 2015 a respins apelul declarat de Busuioc Vera, Sîrghi Ana, Busuioc Sofia, Chirița Evghenia, Caraman Liuba, Buzu Agrapina, Iurcu Parascovia, Petrachi Ioana, Ursu Vilița, Busuioc Gheorghe Constantin, Ursu Vera, Roibu Maria, Popa Elizaveta și Busuioc Gheorghe Agapie și a menținut hotărîrea Judecătorei Centru mun.Chișinău din 20 decembrie 2014.

La 03 august 2015 Busuioc Vera, Sîrghi Ana, Busuioc Sofia, Chirița Evghenia, Caraman Liuba, Buzu Agrapina, Iurcu Parascovia, Petrachi Ioana, Ursu Vilița, Busuioc Gheorghe Constantin, Ursu Vera, Roibu Maria, Popa Elizaveta și Busuioc Gheorghe Agapie au depus recurs, iar la 25 septembrie 2015 recurs suplimentar împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 10 iunie 2015 solicitînd admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărîrii primei instanțe, emiterea unei noi hotărîri de admitere a acțiunii.

În motivarea recursului recurenții au invocat că Casa Națională de Asigurări Sociale în perioada 2005 – 2011 repetat a verificat veridicitatea informațiilor conținute în documentele prezentate referitor la stagiul de cotizare și a mărimii contribuțiilor vărsate în bugetul asigurărilor sociale.

Prin ordonanța Procuraturii Orhei din 12 august 2014 s-a refuzat pornirea urmăririi penale la cererea Casei Naționale de Asigurări Sociale pentru prezentarea documentelor cu date eronate.

Decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale de recalculare a pensiilor este pripită fără o bază faptică sau legală și nu existau premise pentru recalcularea pensiilor.

Hotărîrea primei instanțe și decizia instanței de apel nu cuprind motivele de drept de respingere a acțiunii.

Instanțele judecătorești nu au descris și apreciat probele administrate la materialele pricinii.

În hotărîrea Moskal contra Poloniei din 15 septembrie 2009 Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a reținut că reclamantul cînd a cerut stabilirea pensiei a acționat cu bună-credință și în temeiul prevederilor legale existente.

Ei au beneficiat de pensie pentru limită de vîrstă aproximativ 5-8 ani în baza deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție prin încheierea din 30 septembrie 2015 a considerat recursul admisibil fără a prejudicia fondul și a dispus judecarea acestora de către completul din 5 judecători.

În conformitate cu art. 441 Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Judecând recursul declarat în limitele invocate pe baza materialelor din dosar, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că acesta este depus în termen, întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea deciziei instanței de apel din 10 iunie 2015 și trimiterea pricinii la rejudecare din următoarele motive.

În conformitate cu art. 434 Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

La 25 iunie 2015 Curtea de Apel Chișinău a expediat în adresa părților copia deciziei din 10 iunie 2015 (f.d.244 vol.I).

Recurenta Busuioc Vera a primit contra semnătură decizia Curții de Apel Chișinău din 10 iunie 2015 la 22 iunie 2015, fapt confirmat prin recipisă (f.d.243 vol.I).

Prin urmare, recursul declarat de Busuioc Vera, Sîrghi Ana, Busuioc Sofia, Chirița Evghenia, Caraman Liuba, Buzu Agrapina, Iurcu Parascovia, Petrachi Ioana, Ursu Vilița, Busuioc Gheorghe Constantin, Ursu Vera, Roibu Maria, Popa Elizaveta și Busuioc Gheorghe Agapie la 03 august 2015 împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 10 iunie 2015 se consideră depus în termen.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Judecând pricina în ordine de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a constatat că prima instanță și instanța de apel au examinat pricina cu încălcarea normelor de drept material și procedural, nu au elucidat deplin circumstanțele pricinii, care au importanță pentru soluționarea justă a litigiului.

Conform art. 40 alin.(1) și (2) Lege privind pensiile de asigurări sociale de stat nr.156-XIV din 14 octombrie 1998, decizia privind stabilirea dreptului la pensie sau respingerea cererii de pensionare, privind reținerile din pensie sau încasarea sumelor plătite în plus poate fi contestată la Casa Națională de Asigurări Sociale.

În caz de dezacord cu decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale, aceasta poate fi atacată în instanța de contencios administrativ competentă.

Conform art.3 Legea contenciosului administrative nr.793-XIV din 10 februarie 2000 cu modificările și completările ulterioare, obiect al acțiunii în contenciosul administrativ îl constituie actele administrative, cu caracter normativ și individual, prin

care este vătămat un drept recunoscut de lege al unei persoane, inclusiv al unui terț, emise de autoritățile publice și autoritățile asimilate acestora în sensul prezentei legi, subdiviziunile autorităților publice, funcționarii din structurile specificate la lit.a) și b).

Din actele pricinii rezultă că Busuioc Vera, Sîrghi Ana, Busuioc Sofia, Chirița Evghenia, Caraman Liuba, Buzu Agrapina, Iurcu Parascovia, Petrachi Ioana, Ursu Vilița, Busuioc Gheorghe Constantin, Ursu Vera, Roibu Maria, Popa Elizaveta și Busuioc Gheorghe Agapie prin prezenta cerere de chemare în judecată contestă decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la reexaminarea cuantumului pensiei pentru limită de vîrstă.

Decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale contestată nu este anexată la materialele pricinii.

Așadar, nefiind anexată la dosar și examinată nemijlocit în ședința de judecată, nu este clar în ce mod prima instanță și instanța de apel au constatat legalitatea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale.

Or, lipsa actului juridic contestat echivalează cu lipsa obiectului acțiunii.

În conformitate cu art.130 alin.(1), (3) și (4), art.239 Codul de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea pricinii.

Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărîre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Hotărîrea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărîrea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședința de judecată.

Din sensul normelor de drept citate rezultă că hotărîrea judecătorească este legală și întemeiată numai în cazul în care instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege reflectînd în hotărîre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Conform art.33 alin.(1) lit.a) și b) Lege privind pensiile de asigurări sociale de stat nr.156-XIV din 14 octombrie 1998, reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc pînă la acordarea drepturilor la pensie, transferării la altă categorie de pensie.

Conform pct.20 și 22 ale Regulamentului cu privire la modul de calculare și confirmare a stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiei, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.417 din 03 mai 2000, stagiul de cotizare se stabilește în baza documentelor eliberate de la locul de muncă, serviciu, studii sau altei activități, care se includ în stagiul de cotizare, sau a documentelor eliberate de organizațiile ierarhic superioare, precum și de instituțiile de arhivă.

Actul de bază care confirmă stagiul de cotizare, prevăzut la pct.21 alineatul întâi, este carnetul de muncă. În lipsa carnetului de muncă sau în cazurile în care carnetul de muncă include înscrieri incorecte și imprecise sau în care lipsesc înscrisurile respective despre anumite perioade de activitate, pentru confirmarea stagiului se iau în considerare adeverințele, extrasele din ordine, conturile personale, statele de salarii, legitimații, referințe, contractele și acordurile de muncă în scris având note referitoare la realizarea acestora, foile matricole și listele-formular, carnetele de membru al artelurilor cooperatiste de producție și alte documente ce conțin informații referitoare la perioada de muncă.

Prin actul din 30 noiembrie 2007 s-au fost transmis în gestiunea Primăriei satului Peresecina, raionul Orhei conturile personale pe salariu și registrul pe cadre a lucrătorilor fostei cooperative „Zarea”, care a activat pe teritoriul satului Peresecina în anii 1989 – 1992 (f.d.128 vol.I).

Potrivit extraselor de ordine eliberate de Primăria satului Peresecina raionul Orhei, recurenții în perioada 1989 – 1992 au activat la cooperativa „Zarea” și în Sovhozul-fabrică „Peresecina” (f.d.117, 119, 124, 125, 130, 132, 134, 140, 141, 144).

Casa Teritorială de Asigurări Sociale Orhei și Primăria satului Peresecina, raionul Orhei în urma examinării cărților de salariu și extraselor din ordine pe numele recurenților a întocmit în perioada 25 noiembrie 2005 – 17 mai 2008 procese-verbale stabilind că sumele indicate în certificat sunt corecte și coincid cu sumele indicate în cărțile de salariu pe anii respectivi. Din toate sumele au fost reținute și transferate cotele de asigurări sociale integral. Încălcări nu s-au depistat (f.d.118, 120, 122, 126, 133, 135, 142, 145, 148).

Prima instanță și instanța de apel nu au examinat și apreciat aceste înscrisuri.

Conform art.38 alin.(1) lit.c) Lege privind pensiile de asigurări sociale de stat nr.156-XIV din 14 octombrie 1998, reținerile din pensie se efectuează în temeiul deciziilor organului de asigurări sociale, la recuperarea sumelor cu titlu de pensie plătite necuvenit din vina beneficiarului.

La 24 septembrie 2013 specialiștii Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei, Serviciului raional de Arhivă Orhei în rezultatul verificării repetate a cărților de salariu și cărților de ordine au stabilit că datele reflectate în certificatele de salariu eliberate pentru 10 persoane (recurenți) din dosarele de pensionare și datele din certificatele de salariu eliberate de Serviciul Arhivă în conformitate cu cărțile de salariu sunt identice.

Salariul din dosarul de pensionare pentru Popoa Elizaveta a fost indicat greșit din motiv că familia nu figurează în cărțile de salariu.

În certificatul de salariu din dosarul de pensionare a Mariei Roibu salariu a fost indicat pentru perioada VII-X/91, XI-I/92, iar în cartea de salariu este calculat numai perioada VII-X/90.

Datele salariului din dosarul de pensionare a Parascoviei Iurcu nu corespund cu datele din cartea de salariu pentru anii 1990-1992, unele sume au fost adăugate nefiind incluse în totalul salariului calculat.

În cărțile de salariu la toate sumele este indicată calcularea contribuțiilor de asigurări sociale (f.d.104).

Instanța de apel a conchis că rezultatul controlului efectuat denotă cert existența unor dubii rezonabile referitoare la veridicitatea actelor prezentate de recurenți, dubii ce exclud posibilitatea utilizării acestora în calitate de acte ce confirmă stagiul de

cotizare, însă la materialele pricinii lipsesc actele care au fost prezentate de recurenți anterior Casei Naționale de Asigurări Sociale pentru stabilirea pensiei pentru limită de vîrstă.

Procuratura raionului Orhei prin ordonanța din 15 august 2014 a refuzat pornirea urmăririi penale în baza sesizării Casei Naționale de Asigurări Sociale precum că recurenții au prezentat documente (certificate de salariu etc.) cu date eronate pentru a beneficia de pensie mărită prejudiciind bugetul asigurărilor sociale de stat cu 1 258591,73 lei.

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere că prima instanță și instanța de apel au încălcat normele de drept material și procedural, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel din 10 iunie 2015 și de a restitui pricina spre rejudecare în ordine de apel, în aceeași instanță, în alt complet de judecători.

La rejudecarea pricinii este necesar de ținut cont de cele expuse și în dependență de cele obținute de emis o decizie legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (3) Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Busuioc Vera, Sîrghi Ana, Busuioc Sofia, Chirița Evghenia, Caraman Liuba, Buzu Agrapina, Iurcu Parascovia, Petrachi Ioana, Ursu Vilița, Busuioc Gheorghe Constantin, Ursu Vera, Roibu Maria, Popa Elizaveta și Busuioc Gheorghe Agapie.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 10 iunie 2015, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Busuioc Vera, Sîrghi Ana, Busuioc Sofia, Chirița Evghenia, Caraman Liuba, Buzu Agrapina, Iurcu Parascovia, Petrachi Ioana, Ursu Vilița, Busuioc Gheorghe Constantin, Ursu Vera, Roibu Maria, Popa Elizaveta și Busuioc Gheorghe Agapie împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Orhei cu privire la contestarea actului administrativ, obligarea reexaminării dosarelor de pensionare, recalculării pensiei și achitarea diferenței, cu restituirea pricinii spre rejudecare în ordine de apel la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președinte, judecătorul:

Valeriu Doagă

Judecătorii:

Ala Cobăneanu

Oleg Sternioală

Liliana Catan

Sveatoslav Moldovan